

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 30 juli 1914 kl. 12 m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 8 angående herr Molins i Dombäcksmark motion, nr 171, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning i fråga om förekomsten och olägenheterna av till vissa avsöndrade lägenheter hörande rättigheter att å stamhemmanets mark avverka skog m. m.

I motion inom andra kammaren, nr 171, har herr Molin i Dombäcksmark hemställt, att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täckes verkställa utredning om förekomsten och olägenheterna av så kallade skogsrättigheter (servitut) samt om de åtgärder, som böra vidtagas i syfte att på ett med rationell skogsvård förenligt sätt bereda skogsrättigheternas innehavare större trygghet än vad nu är fallet, ävensom att resultatet av denna utredning bringas till riksdagens kännedom.

Till stöd för denna hemställan har motionären anfört följande.

En källa till ständiga strider och slitningar emellan hemmansägareklassen i gemen och den klass, som besitter avsöndringar, äro de så kallade skogsrättigheterna, som ju även från forstlig och national-ekonomisk synpunkt stå under all kritik. Huru dessa skogsrättigheter uppkommit genom statens rent av oförlåtliga sätt att behandla jordfördelningsproblemet här i landet kan ses i belysning av motiveringen till min med fleres motion rörande avgäld från avsöndrade lägenheter.

Motionen.

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 13 saml. 4 avd. 8 häft. (Nr 8.) 1

Hemmansägarna se med ovilja dessa rättigheter och avsöndringsägarna söka att, så långt möjligt är, utnyttja dem. Hatet och bitterheten gör sitt till att förvärra det onda. Fall hava sålunda inträffat, att hemmansägare kalhuggit sina skogsmarker, på det att avsöndringsinnehavaren ej skall kunna uttaga sina rättigheter. I sådant avseende står avsöndringsägaren alldeles rättslös, ty han äger ej såsom innehavare av servitutet påkalla och erhålla avverkningsförbud. Fall hava åter inträffat, att avsöndringsinnehavare med stöd av sina skogsrättigheter hanterat skogen på ett minst sagt hänsynslöst sätt. Mellan dessa ytterligheter finnas givetvis många gränfall, beroende på huru kontrakten om rättigheterna formulerats. I de fall, avsöndringsinnehavaren äger rätt att taga skogsfång »enligt anvisning», innebär rättigheten på sätt och vis en garanti emot, att hemmansägaren kan kalhugga sin skog, men om skogsmarken är vid och stor eller ligger långsträckt, kan, såsom också ofta inträffat, hemmansägaren »anvisa» avsöndringsägaren att taga sitt skogsfång miltals från gården med följd, att det för avsöndringsägaren blir dyrare att hämta sitt skogsfång enligt kontraktet än att helt enkelt köpa sina skogsförnödenheter i närheten av gården. Den praktiserade metoden är för avsöndringsägaren lika litet tillfredsställande som metoden att kalhugga skogen för att därigenom hindra honom att uttaga rättigheterna. Det torde också kunna nämnas, hurusom hemmansägare i de fall avsöndringsägaren har rätt att av hemmanets skog taga »vindfallen och torr skog samt lövskog» tagit sig före att själv tillvarata all sådan skog för att hindra avsöndringsägaren att tillgodonjuta sina rättigheter. Den förfördelade står i varje fall alldeles rättslös. Flera sätt kunna tänkas att råda bot mot det onda. Ett sätt vore, att lagstiftningen grepe in och tillförsäkrade skogsrättigheternas innehavare möjligheten att utan intrång av hemmansägaren, vare sig genom kalhuggning och skövling för egen del eller genom »anvisningar», som nedsätta och borttaga värdet av rättigheterna, behålla sina rättigheter. Ett annat sätt vore att giva skogsrättigheternas innehavare egna skogsskiften. Det förra sättet torde stöta på ganska stora svårigheter, då förhållandena inom vårt vidsträckta land äro så olika i olika landsdelar och då det svårligen skulle låta sig göra att tillskapa en för bägge parterna rättvis och fullt tillfredsställande lag tillika i skogsvårdens intresse. Det senare sättet — att giva skogsrättigheternas innehavare egna skogsskiften — vore säkerligen mera effektivt och ägnat att ej allenast skipa full rättvisa emellan parterna utan även skydda skogen. Men även mot detta senare sätt att ordna frågan kunna åtskilliga invändningar göras. Först och främst att den lantmäteriförrättning, som för ändamålet tarvas, ställer sig avskräckande

dyrbar, vidare att lantmätarna såsom ej utbildade forstmän sakna kompetens att rättvist och sakkunnigt bedöma, huru skogsrättigheter skola utbytas mot egna skogsskiften, och slutligen att skogsrättigheternas innehavare, sedan hemmansägaren kalhuggit skogsmarken eller för egen del tillgodogjort sig allt virke, varav den förre skulle fylla sitt behov, ingalunda kan vara betjänt av att såsom utbyte mot rättigheterna taga en liten areal kalmarek, lika litet som hemmansägaren — så vida i sådant fall den å marken växande skogen uteslutande skall vara måttstock vid särskiljandet — kan anses böra lämna så gott som hela sin skogsmark till motparten. Beträffande då först frågan om de dyrbara lantmäteriförrättningar, synes mig, som vore det rättvist, att staten helt och hållet eller åtminstone med $\frac{3}{4}$ bidrage till kostnaderna. Staten skulle härvidlag endast fullgöra en moralisk skyldighet, då staten själv ytterst bär ansvaret för att ett så synnerligen dåligt avbalanserat system som avsöndringsförfarandet fått vinna insteg och sanktion i lagstiftningen. Vidkommande åter lantmätarnas inkompetens vid ifrågavarande förrättningar torde den saken kunna avhjälpas med, att såväl den teoretiska som praktiska skogsvårdssakkunnigheten inom orten finge behöfligt inflytande vid förrättningar. Vad slutligen beträffar svårigheten att rättvist fördela kalmarek mellan hemmansägaren och avsöndringsägaren lär det dock ej stå utom möjligheternas gräns att reglera förhållandet.

Det föreslagna sättet skulle givetvis ej innebära någon rubbning i bestående så kallad betesrätt, som för avsöndringsägare i allmänhet är av vital betydelse och ej kan bli föremål för någon som helst inskränkning, där den nu förefinnes.

I motion inom andra kammaren, nr 129, vid 1907 års riksdag hemställde herr Hörnstén, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes fortast möjligt utreda på vad sätt innehavare av kontraktsenlig rätt till husbehovsskog från annans eller egen skogsmark må erhålla bättre lagstadgat skydd för sina kontraktsrättigheter, samt därpå för riksdagen framlägga de förslag, som av utredningen kunna föranledas, och anfördes till stöd härför följande.

En betänkelig brist i vår lagstiftning är den, att innehavare av jordbruk eller lägenhet med kontraktsenlig rätt till husbehovsvirke från ett hemmans skog likväl ofta nog bli berövade denna rätt, emedan skogsägaren ansvarslöst kan avverka skogen, så att husbehovsrätten ej kan tillgodoses. Den nya skogslagen ger ej heller tillräckligt skydd i detta fall, ty om blott återväxten icke uppenbarligen äventyras, så är intet hinder satt för borthuggande av all virkesbar husbehovsskog.

Historik.

1907 års riksdag.

När en jordlägenhetsinnehavare har ett kontrakt, som lyder, att han skall ha husbehovstimmer av en viss dimension, så händer, att sådana dimensioner numera äro avverkade och att skogsägaren, som kanske själv tillträtt skogen, sedan den så avverkats, förbjuder lägenhetsinnehavaren taga några andra, d. v. s. *lägre* dimensioner, och det torde icke vara uteslutet, att skogsvårdsstyrelsen kunde komma att ge skogsägaren rätt i ett dylikt förbud och så stode lägenhetsinnehavaren rättslös.

Även hemmansägare, som för längre tid tillbaka försålt avverkningrätten till sina skogar till bolagen med förbehållen rätt till husbehovsvirke under kontraktstiden, få numera stundom se, huru deras *egna skogsmarker* så uthuggas, att de komma i saknad av sitt behöfliga husbehovsvirke.

När skogsförsäljningskontraktets ordalydelse ger bolaget t. ex. rätt till »allt dugligt sågtimmer», så tages sådant numera till 4¹/₂ eng. tum 15 eng. fot från roten, varvid trädet avsågas så nära marken som möjligt. Att intet *dugligt* husbehovsvirke skall kvarstå efter en dylik avverkning är lätt att förstå. Men när ifrågavarande kontrakter skrevos för 40 å 50 år sedan, räknades »dugligt sågtimmer» efter helt andra dimensioner än nu. Då var det endast fråga om 9 å 10 tum på 19 å 21 fots längd och *därutöver*. Men någon tanke på *därunder* gående sågtimmerdimensioner föresvävade åtminstone inte säljarne, de bönder, vars avkomlingar nu få lida för sina förfäders omisstänksamhet och godtrogenhet.

Dessa förhållanden, som huvudsakligast göra sig gällande i Norrland, påkalla nödvändigt och med det snaraste ett ingripande från lagstiftningens sida. Visserligen torde det förefinnas en viss möjlighet att på grund av ett laga intecknat kontrakt få till stånd syn- och avverkningförbud, men dels torde den därmed förenade kostnaden med åtföljande osäkerhet att därmed något vinna hindra de fleste från en dylik åtgärds vidtagande, dels torde fall finnas, då en sådan utväg icke kan anlitas, emedan den förre lägenhetsinnehavaren försummat söka kvarstad, medan något fanns att belägga med kvarstad.

På vad sätt denna brist i lagstiftningen lämpligast kan fyllas, torde Kungl. Maj:t bäst kunna utreda.

Lagutskottet, som hemställde om avslag på motionen, anförde i sitt utlåtande nr 47:

Den rätt till husbehovsskog, som i förenämnda motion avses, synes kunna förekomma i två väsentligen olika fall. I det ena har en hemmans- eller lägenhetsägare till avverkning upplåtit sin skog till annan person och därvid förbehållit sig visst husbehovsvirke. Upplåtarens rätt

till detta virke vilar alltså här på hans äganderätt till skogen och är därjämte i förhållande till avverkningsrätten begränsad och skyddad genom förbehållet i kontraktet. Ingriper avverkningsrättshavaren på den förbehållna virkesrätten, blir han givetvis skadeståndsskyldig. I det andra fallet åter avser rätten till husbehovsskog befogenhet att från annans mark taga viss mängd virke, vilken rätt kan grundas antingen på förbehåll vid överlåtelse av äganderätten till den mark, varifrån virket skall tagas, eller ock på ett avtal mellan skogsmarkens ägare och den till husbehovsskog berättigade. Har rättigheten grundlagts genom förbehåll vid överlåtelse av äganderätten till skogsmarken, är den till husbehovsvirke berättigade i förhållande till den nye ägaren eller dem, som med honom äro lika förbundne, genom förbehållet skyddad. I förhållande åter till övriga rättsägande kan han genom bestämmelsen i 49 § inteckningslagen och 11 kap. 2 § jordabalken erhålla sakrättsligt skydd. Vilar åter rätten på annat avtal med skogsägaren, är rätten i förhållande till denne genom avtalet tryggad. I förhållande till andra kan densamma vinna sakrättsligt skydd genom inteckning. Skulle skogsmarkens ägare genom hygge själv eller genom upplåtelse av avverkningsrätten eller eljest ointetgöra rätten till husbehovsvirke, måste han bliva skadeståndsskyldig.

Under sådana förhållanden synes lagstiftningen hava berett möjlighet att skydda rätt till husbehovsskog, som blivit genom vederbörligt kontrakt förbehållen eller betingad, om blott bestämmelserna i kontraktet äro avfattade med nödig fullständighet och tydlighet. Att härutöver genom särskild lagstiftning värna denna rätt, finner utskottet icke möjligt, och den av motionären antydningssvis berörda utvägen att genom förändrad skogsvårdslagstiftning bereda ytterligare skydd läser icke med hänsyn till skogsvårdslagstiftningens allmänna natur och ändamål kunna till förmån för ifrågavarande enskilda intresse beträdas.

I avgiven reservation hade tvenne reservanter inom utskottet yrkat, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga i övervägande, huruvida innehavare av rätt till husbehovsvirke från skog, som äges eller disponeras av annan, må kunna genom uttrycklig lagstiftning erhålla skydd gent emot en avverkning, som äventyrar eller ointetgör berörda förmåns uttagande ur skogen, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill detta övervägande kan föranleda.

Motiveringen för detta yrkande var av följande lydelse.

Mångenstädes i vårt land och i all synnerhet i de nordligare landskapen är jordbruket ofta enligt gällande avtal hänvisat till att taga sitt husbehov av virke från skog, som äges eller disponeras av annan. Sålunda ha bönderna i Norrland och Dalarne med få undantag vid de

femtioåriga avverkningsupplåtelseerna förbehållit sig dylik rätt. Och vidare ha vid de talrika torpupplåtelseerna, vare sig de ägt rum på evärdelig tid eller på vissa år eller innehavarens livstid, enahanda förbehåll i en mängd fall kommit till stånd. Avtalen innehålla i regeln, ja kanske undantagslöst, endast ett fastslående av själva rättigheten till husbehovsvirke och ibland även sättet för dess uttagande, vadan särskilda föreskrifter i ändamål att trygga rättighetens bestånd gentemot en eventuell totalavverkning av skogen saknas.

Fordom förelåg här ej så stor fara. Men i den mån skogsskövlingen framskrider och särskilt pappersmassetillverkningen tager hela skogsbeståndet, uppkomma de av motionären framhållna konflikterna. De avverkningsupplåtelser, som ej begränsats till skog av viss storlek, leda naturligtvis också till att vid kontraktstidens slut endast buskar kvarlämnas. Man hör också nu ofta från vissa trakter i Norrland och särskilt där en myckenhet torp finnes, yrkanden framkomma på en sådan lagstiftning, som förordats i motionen.

För en olärd rättsuppfattning synes det emellertid vara en självklar sak, att en dylik förbehållen förmån av husbehovsvirke borde innefatta rättighet för den, som åtnjuter densamma, att kunna förhindra en skogsskövling, varigenom förmånen för en lång tid framåt åsidosättes, samt kräva skadestånd, när genom en avverkning husbehovsvirket ej vidare kan uttagas.

Med kännedom om den formella syn på saken, som vår rättspraxis gärna anlägger i dylika frågor, är det dock, tror jag, så gott som utslutet att tänka sig möjlighet för jordbruket att vinna något skydd för sina ifrågavarande rättigheter hos domstolarne, och särskilt överrätterna, där man är mera främmande för själva sakförhållandet. Alla de ändamål och förbehåll staten fästat vid sina förfoganden över vidsträckta skogsmarker till förmån för industrien och jordbruket, ha väsentligen föspillts. Och då man litat till domstolarnes hjälp för den tillämnade rättsordningens upprätthållande, ha deras domslut merendels såvitt jag förstår visat sig vara ett värn för största möjliga oeffterrättlighet i utvecklingen. Vad vice häradshövding Fahlerantz anmärkt just i detta avseende har mycket fog för sig enligt min uppfattning.

I ett Svea hovrätts utslag den 12 november 1903 (nr 741), till vilket motionären lämnat utskottet hänvisning, har också, med ändring av ett Själevads tingslags häradsrätts utslag, innehavare av rätt till husbehovsvirke fränkänts rätt till skadestånd för det han gått miste av sin rätt genom skogens avverkning. En Kungl. Maj:ts dom den 21 mars 1905 (se Holms archiv sid. 114) visar otvetydigt om än indirekt i samma

riktning. Där hade hemmansägare kort före ett avverkningskontrakts utgång företagit sig att avverka skog till husbehov för att skydda sig för tiden närmast efter kontraktets utgång, enär en avverkning igångsatts, som skulle vid kontraktstidens slut medtagit hela skogsförrådet. Denna talan ogillades; endast en ledamot i domstolen, herr Herslow, ansåg sig oförhindrad att bifalla hemmansägarnes materiellt sett berättigade anspråk.

Då denna fråga äger särskild aktualitet med hänsyn till de för vissa delar av vårt land egendomliga förhållanden samt många människors välfärd synes vara i mycket beroende av att ett ingripande sker för sakens ordnande, gjordes den hemställd, som ovan återgivits.

Riksdagen biföll emellertid lagutskottets avstyrkande, vadan frågan förföll.

I sin till 1908 års riksdag avgivna ämbetsberättelse hemställde riksdagens justitieombudsman, att riksdagen måtte för sin del antaga lag om ändring av vissa paragrafer i 24 kapitlet strafflagen. Bland annat föreslogs, att 6 §, som för närvarande har följande lydelse: »Säljer delägare i samfäll skog eller mark därifrån olovligen bort något av vad i 3 eller 4 § nämnt är eller missbrukar han eljest sin rätt i sådan samfällighet; straffes med böter», skulle erhålla nedanstående tillägg: »Lag samma vare, där ägare av skog eller mark, vartill annan innehar nyttjanderätt, å skogen eller marken vidtager åtgärd, som kränker nyttjanderättshavarens rätt.»

Till stöd härför hade justitieombudsmannen bland annat anfört följande.

Beträffande tolkningen av 6 § har i visst avseende stor osäkerhet yppats i domstolspraxis. Jag syftar härvid på det fall, att den, som till annan upplåtit skog till avverkning eller eljest till nyttjande eller nyttjanderätt till mark, å skogen eller marken vidtager åtgärd, som kränker nyttjanderättshavarens rätt till vad sålunda upplåtits.

Enligt en mening skulle en dylik åtgärd vara straffri, till stöd varför åberopas lydelsen av förenämnda lagrum, där allenast talas om åverkan å 'annans' skog eller mark, samt åverkan av 'delägare' i samfäll skog eller mark.

Denna mening har segrat i följande rättsfall:

J. Andersson och A. Nilsson instämde P. Olsson med yrkande, att som Olsson olovligen tagit torv å ett område till sin hemmansdel $\frac{13}{512}$ mantal nr 6 Ry, där Andersson och Nilsson såsom ägare till $\frac{5}{32}$ mantal nr 1 och $\frac{3}{32}$ mantal nr 3 Ry enligt bestämmelse vid laga skifte i Ry by ägde rätt till torvtäkt, Olsson måtte dömas till ansvar härför. Under-

1908 års
riksdag.

rätten yttrade, att, som det blivit utrett, att vid ett den 22 mars 1842 fastställt laga skifte i Ry by ägarne till de Andersson och Nilsson nu tillhöriga hemmanen $\frac{5}{32}$ mantal nr 1 och $\frac{3}{32}$ mantal nr 3 Ry tillförsäkrats rätt till den torv, som kunde skäras å ett delvis inom gränserna för Olssons nuvarande hemman i nr 6 Ry beläget område av en moss-trakt, kallad Stora Kärr, samt det tillika vore utrett, att Olsson, oaktat han avvetat, att torvtäkten å samma område av Andersson och Nilsson utövades, år 1902 därstädes inom gränserna för sitt hemman skurit torv till en myckenhet av sex fjädervagnslass, dömdes Olsson att för åverkan, jämlikt 24 kap. 3 § strafflagen, böta 25 kronor. Hovrätten fann skäl ej hava förekommit, ledande till ändring i underrättens beslut. Kungl. Maj:t utlät sig emellertid i utslag den 13 december 1905, att, *enär Olsson själv vore ägare av den hemmansdel, varå ifrågavarande myckenhet torv uppskurits*, bleve, med ändring av domstolarnas beslut, Olsson befriad från de honom ådömda böter. Tre justitieråd funno, med tillämpning av 24 kap. 6 § strafflagen, ej skäl att i hovrättens utslag göra ändring. (Nytt juridiskt arkiv 1905, sid. 549.)

Den mening, som således omfattades av högsta domstolens pluralitet i nyss anmärkta rättsfall, gjorde sig även gällande i ett av Kungsgården-Mariebergs aktiebolag mot N. Norström anhängiggjort mål, vari bolaget — som under viss tid ägde att å en Norström tillhörig skogsmark avverka träd av vissa dimensioner med rätt dock för Norström till husbehovsvirke — yrkat, att Norström måtte dömas till ansvar och förpliktas utgiva ersättning, för det han avverkat skog till avsalu. I detta mål, avgjort av högsta domstolens avdelningar samfällt och antecknat i högsta domstolens minnesbok, meddelade nämligen Kungl. Maj:t den 4 februari 1907 ett så lydande utslag: 'Enär av den i målet förebragta utredning framgår, att Norström, innan tiden för Kungsgården-Mariebergs aktiebolags avverkningsrätt enligt åberopade kontraktet gått till ända, å ifrågavarande skog avverkat träd av sådana dimensioner, att bolaget på grund av kontraktet varit berättigat tillgodogöra sig dem, samt att Norström efter avverkningstidens utgång av det sålunda avvertrade virket till Dals ångsåsaktiebolag försålt åtminstone 29 timmer, värda tillhopa minst 35 kronor 93 öre; ty och som Norströms uppgift, att han verkställt avverkningsrätten i avsikt att använda virket till husbehov, får anses vara genom omständigheterna i målet vederlagd; men Norström, *vilken vid tiden för avverkningsrätten själv var ägare av skogsmarken i fråga*, icke genom sitt omförmälda förfarande gjort sig förfallen till ansvar, prövar Kungl. Maj:t lagligt gilla domstolarnas beslut, såvitt det mot Norström framställda ansvarspåstående lämnats utan bifall, men,

med ändring av samma beslut i övrigt, förplikta Norström att till Kungsgården-Mariebergs aktiebolag utgiva ersättning för det försålda virket med — —.' Inom högsta domstolen uttalades emellertid flera skiljaktiga meningar, delvis beroende på olika uppfattning i bevisfrågan. Sju justitieråd ansågo, under åberopande i övrigt av den segrande motiveringen, att Norström, jämlikt 24 kap. 6 § strafflagen, även borde dömas att böta 25 kronor 'för missbruk av rätt i samfällid skog'. (Nytt juridiskt arkiv 1907, sid. 65.)

Däremot har i följande, likaledes i högsta domstolens minnesbok antecknade rättsfall pluraliteten inom högsta domstolen omfattat den meningen, att stadgandet i 24 kap. 6 § strafflagen är uti ifrågavarande fall tillämpligt.

Aktiebolaget Iggesunds bruk, som enligt särskilda kontrakt innehade rätt till avverkning av skog utav vissa dimensioner å ett bröderna P. Eriksson och J. Eriksson tillhörigt hemman, instämde bröderna Eriksson med yrkande, att, enär de av skog, som av bolaget utstämpelats, avverkat vissa myckenheter, de måtte härför fällas till ansvar och förpliktas utgiva skadestånd. Underrätten likasom hovrätten fann, att bröderna Eriksson varit oberättigade att företaga ifrågavarande avverkning och dömde dem förty, jämlikt 24 kap. 6 § strafflagen, att 'för missbruk av rätt i samfällid skog' böta vardera 200 kronor samt förpliktade dem att gottgöra bolaget värdet av det avverkade. Sedan målet föredragits inför högsta domstolens ledamöter samfällt, fann Kungl. Maj:t (elva justitieråd) i utslag den 5 april 1906 ej skäl att i domstolarnas beslut göra ändring. Nio justitieråd voro emellertid av den meningen, att bröderna Erikssons förfarande icke vore av beskaffenhet att för dem föranleda ansvar, då de vid tiden för avverkningen ägde det hemman, varå avverkningen skett. (Nytt juridiskt arkiv 1906, sid. 253.)

Enahanda blev utgången i följande rättsfall.

Sedan från ett hemman i Yg sålts avverkningsrätt till skog under villkor om rätt för hemmansägaren till husbehovsvirke, instämde Hudiksvalls trävaruaktiebolag, såsom innehavare av avverkningsrätten, ägaren av ifrågavarande hemman P. Berg med yrkande, att, som denne av skog, till vilken avverkningsrätten tillkomme bolaget, för avsalu avverkat timmer, han måtte härför fällas till ansvar och förpliktas utgiva skadestånd. Underrätten ogillade bolagets talan, enär bolaget icke genom den i saken å dess sida förebragta bevisning kunde anses hava mot Bergs bestridande ådagalagt, att ifrågavarande av Berg huggna timmerparti avverkats till avsalu eller varit avsett till annat ändamål än husbehov. Hovrätten kom till samma slut, och nedre justitierevisionen

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 13 saml. 4 avd. 8 häft. (Nr 8.) 2

hemställde om fastställelse av hovrättens dom. Efter sakens föredragning i högsta domstolen förklarade två justitieråd, att, då den mening, som vid överläggning till beslut gjort sig gällande, syntes vara stridande mot den rättsgrundsats, som tillämpats i Kungl. Maj:ts förenämnda utslag den 4 februari 1907 på besvär av Kungsgården-Mariebergs aktiebolag, borde saken hänskjutas till avgörande av högsta domstolens avdelningar samfällt. Högsta domstolens flesta ledamöter funno däremot saken icke böra hänskjutas till plenum. I sedermera den 25 juli 1907 utgiven dom yttrade Kungl. Maj:t (fyra justitieråd), att genom vad i saken förekommit vore styrkt, att Berg såsom ägare av ifrågavarande fastighet under år 1901 låtit å en till fastigheten hörande skogstrakt, varå bolaget hade avverkningsrätt, avverka 2,349 timmer av träd, som uppnått eller kunnat under kontraktstiden uppnå de dimensioner, avverkningsrätten omfattade, samt att timret sedermera blivit använt för annat ändamål än fastighetens husbehov; och emedan vad Berg invänt därom, att timret varit avsett till fastighetens husbehov, och att Berg icke vore ansvarig därför, att timret använts för annat ändamål, enär, sedan Berg avträtt sin egendom till konkurs, timret av konkursförvaltningen försålts tillsammans med fastigheten, desto mindre förtjänade avseende, som Berg erkänt, att efter berörda försäljning timret åter kommit i Bergs ägo eller under hans disposition, prövade Kungl. Maj:t lagligt att, med ändring av domstolarnas beslut, döma Berg, jämlikt 24 kap. 6 § strafflagen, att böta 200 kronor samt förplikta honom att utgiva skadestånd. Ett justitieråd var ense med pluraliteten utom därutinnan, att, då Berg vid tiden för avverkningen var ägare av den fastighet, varå avverkningen skett, och vid detta förhållande hans förfarande icke vore av beskaffenhet att för honom föranleda ansvar, domstolarnas beslut, såvitt därigenom bolagets ansvarsyrkande ogillats, av justitierådet fastställdes. Två justitieråd biföllo nedre revisionens hemställan. (Nytt juridiskt arkiv 1907, sid. 281.)

Beträffande skälen för den mening uti ifrågavarande avseende, som omfattades av högsta domstolens pluralitet i de två sist anmärkta rättsfallen, tillåter jag mig åberopa följande särskilda yttrande, avgivet av ett justitieråd i målet emellan aktiebolaget Iggesunds bruk samt P. Eriksson och J. Eriksson: 'Då lagstiftaren i 24 kapitlet strafflagen stadgat straff för åverkan å annans skog eller mark, har han därmed uppenbarligen avsett att bereda skydd icke blott för äganderätten till skogen eller marken utan även för laglig nyttjanderätt till densamma. Sälunda har ock lagkommittén, från vars förslag i ämnet bestämmelserna i sagda kapitel väsentligen äro hämtade, angivit begreppet 'åverkan'

till 'olovligt ingrepp i annans nyttjanderätt till fast egendom i ändamål att därmed bereda sig själv nytta'. Rätten till avverkning av skog å annans mark måste, särdeles då denna rätt är utsträckt till en längre följd av år och innehavaren av samma rätt således för trädens tillväxande äger draga nytta av jordens alstringskraft, hänföras under begreppet 'nyttjanderätt'. Om nu den, som upplåtit avverkningsrätt å sin egendom till annan person, i egennyttigt syfte gör ingrepp i nämnda rätt, har jordägaren därigenom gjort sig skyldig till åverkan och hans brott måste, när han själv har viss nyttjanderätt till samma skogsmark, såsom rätt att begagna marken till bete eller att därå taga virke för sitt husbehov, och han således med den andre delar nyttjanderätten till marken, bedömas enligt stadgandet i 6 § av 24 kap. strafflagen.'

Enligt min uppfattning läser det emellertid kunna ifrågasättas, om dessa skäl äro fullt tillfredsställande.

Väl är det obestriddigt, att lagstiftaren med de i 24 kapitlet strafflagen meddelade straffbestämmelser för åverkan å annans skog eller mark avsett att bereda skydd icke blott för äganderätten till skogen eller marken utan även för laglig nyttjanderätt till densamma. Men härav följer naturligtvis icke med nödvändighet, att innehavare av nyttjanderätt till skog eller mark skulle vara sålunda skyddad jämväl gent emot skogens eller markens ägare. Fastmera synes, bland annat, följande omständighet tala för ett motsatt förhållande.

Om ägare av skog, vartill annan innehar viss avverkningsrätt, vore hemfallen till straff enligt 6 §, i händelse han till förfång för innehavaren av avverkningsrätten för egen del verkställer avverkning, skulle naturligtvis — och något annat har mig veterligen ej heller blivit ifrågasatt — jämväl ägare av jordbruksfastighet, som utarrenderats med rätt för arrendatorn till viss avverkning å fastighetens skog, böra dömas till ansvar enligt samma lagrum, därest han genom egen avverkning kränker den till arrendatorn upplåtna avverkningsrätten.

Nu förutsätter emellertid, såsom nämnts, 6 § för sin tillämpning, att *delägare* i samfällad skog därifrån olovligen säljer bort något av vad i 3 eller 4 § nämnt är eller eljest missbrukar sin rätt i sådan samfällighet. Härav följer, att ägare av jordbruksfastighet, som enligt ifrågasvarande lagrum dömes till ansvar, måste beträffande den till fastigheten hörande skog, vari avverkningsrätt tillkommer arrendatorn, i förhållande till denne betraktas såsom delägare. Men då måste å andra sidan tydligen arrendatorn beträffande samma skog vara delägare i förhållande till jordägaren, i följd varav straffbestämmelsen uti 6 § även skulle tillämpas å arrendatorn, där han överskred sin avverkningsrätt. Men

detta är icke förhållandet. Å arrendatorn skall i stället tillämpas den strängare straffbestämmelse, som är fastställd i 3 §. I 7 § är nämligen stadgat: 'Svedjar brukare eller verkställer torv- eller ljungränning olovligen å legd jord, eller gör han därå annan åverkan; vare lag, som i 2, 3 eller 4 § sägs. Säljer han från legd jord bort något av vad i 3 eller 4 § omtalas, eller överträder eljest sin nyttjanderätt; varde straffad efter ty i samma paragrafer skills.'

Genom motsvarande sammanställning av bestämmelserna i 5 och 7 §§ torde man även kunna hämta bevis för oriktigheten av ifrågasvarande mening.

Denna leder för övrigt konsekvent till en synnerligen avsevärd oegentlighet.

Bestämmelserna i 7 § avse endast brukare av legd jord, i följd varav de icke äro tillämpliga å den, som allenast innehar avverkningsrätt till skog. Avverkar denne andra träd, än hans rätt omfattar, måste alltså — under förutsättning att ägare av skogen ådrager sig ansvar enligt 6 § för kränkning av den upplätta avverkningsrätten genom egen avverkning — även i fråga om innehavaren av avverkningsrätten straffbestämmelsen i 6 § komma till användning.

Denna konsekvens har också dragits av högsta domstolen i följande rättsfall. A. Svensson instämde O. P. Öfvergren med yrkande att, enär Öfvergren, vilken på grund av kontrakt ägde rätt att å ett till Svenssons hemman hörande skogsskifte avverka träd av vissa dimensioner, låtit å skiftet avverka träd, som icke uppnått dessa dimensioner, Öfvergren måtte härför fällas till ansvar ävensom förpliktas utgiva skadestånd. Underrätten fann det vara utrett, att Öfvergren låtit å Svenssons ifrågasvarande skifte avverka och därifrån bortföra timmer av ett antal träd, som icke uppnått den i kontraktet angivna minimidimension, samt dömde förty och på i övrigt anförda skäl Öfvergren, jämlikt 24 kap. 6 § strafflagen, att för missbruk av rätt i samfälld skog böta 150 kronor och att utgiva skadestånd. Hovrätten utlät sig i utslag, att enär, på sätt underrätten yttrat, Öfvergren vore förvunnen att hava under omstämda tiden låtit å Svenssons ifrågasvarande skogsskifte avverka och därifrån bortföra 1,093 undermåliga träd, samt Öfvergren mot Svenssons bestridande icke visat, att berörda träd helt eller delvis avverkats för sådana ändamål, för vilka enligt kontraktet avverkning av undermåliga träd varit tillåten, funne hovrätten, jämlikt 24 kap. 3 § strafflagen, ej skäl att göra ändring i den av underrätten stadgade straffbestämmelsen, varjämte hovrätten på visst sätt ändrade underrättens beslut i ersättningsfrågan. Kungl. Maj:t prövade i utslag den 22 maj 1906 rättvist att,

jämlikt 24 kap. 6 § strafflagen, fastställa hovrättens utslag i ansvarsfrågan samt fann ej heller skäl att i övrigt göra ändring i hovrättens utslag. (Nytt juridiskt arkiv 1906, sid. 305.)

Genom att på ifrågavarande sätt bedöma den, som överskrider honom tillkommande rätt till avverkning, kommer man till det resultat, att den, som i samband med arrende av jordbruksfastighet fått sig tillerkänd viss rätt till avverkning i fastigheten tillhörande skog, skall för obehörig avverkning bedömas enligt ett annat, strängare lagrum än den, som obehörigen verkställer avverkning i skog, vari han utan samband med arrende av jordbruksfastighet erhållit viss rätt till avverkning. Att en dylik oegentlighet varit av lagstiftaren avsedd, läser man dock icke kunna antaga.

Med avseende å frågan, huru ifrågavarande lagrum skall tolkas, tillåter jag mig slutligen att åberopa Carléns kommentar till strafflagen, vari vid 24 kap. 6 § yttras: 'Till delägare kan ej räknas den, som av jordägaren fått sig överlåten t. ex. avverkningsrätten till träd av vissa dimensioner. Överskrider han sin avverkningsrätt och hugger andra träd, straffas han efter 3 §'. Av detta uttalande läser indirekt framgå, att, enligt Carlén, ägaren av skog, vartill avverkningsrätt blivit upplåten, ej heller kan betraktas såsom 'delägare'. Då följaktligen ej 6 §, och naturligtvis än mindre 3 §, kan vara lämplig, i händelse jordägaren genom skogsavverkning å eget område kränker till annan upplåten avverkningsrätt, måste ett dylikt förfarande vara strafflöst.

Med vad nu yttrats, har jag icke avsett att från lagstiftningssynpunkt bestrida lämpligheten därav, att ägare av skog eller mark, vartill annan innehar nyttjanderätt, enligt 6 § dömes till ansvar, i händelse han å skogen eller marken vidtager åtgärd, som kränker nyttjanderätts-havarens rätt. Tvärtom synes mig den allmänna rättskänslan kräva en lagändring i dylikt syfte.

Genom ett särskilt tillägg av angivna innehåll till 6 § skulle därjämte vinnas den beaktansvärda fördelen, att det visserligen indirekt men ändock med tillfyllestgörande tydlighet bleve utsagt, att denna paragraf icke såsom 'delägare' betraktar innehavare av avverkningsrätt.

För övrigt synes det mig vara desto önskvärdare, att den av mig härmed förordade lagändringen kommer till stånd, som det nuvarande osäkerhetstillståndet, vilket väl får antagas hava ytterligare skärpts, sedan båda de motsatta principerna kommit att inflyta i högsta domstolens minnesbok, tydligen kan hava menlig inverkan å hela rättsskipningens anseende, och vill jag i samband härmed framhålla, att mål av ifrågavarande slag äro synnerligen ofta förekommande.

Lagutskottet anförde med anledning av justitieombudsmannens nämnda framställning i sitt utlåtande nr 4 följande.

Av vad justitieombudsmannen här ovan anført, finner utskottet vara till fullo ådågalagt, att de bestämmelser i 24 kap. strafflagen, vilka föranlett ifrågavarande framställning, icke kunna anses tillfredsställande. De brister, som vidlåda berörda bestämmelser, hava ej heller blivit avhjälpta genom en fast domstolspraxis. Fastmera har, såsom framgår av de i justitieombudsmannens framställning refererade rättsfallen, tolkningen av hithörande lagrum varit synnerligen vacklande. Då vitt skilda meningar angående den rätta innebörden av stadgandena rörande åverkan kunnat inom så kort tidsperiod, som skett, vinna pluralitet inom högsta domstolen, kan förvisso därav anses fulltygat, att sådana luckor finnas i gällande lags bestämmelser i ämnet, att det bör vara lagstiftaren angeläget att utan dröjsmål vidtaga åtgärder för att få dem utfyllda.

Det förslag till undanrödjande av den nu rådande osäkerheten i avseende å tolkningen särskilt av 24 kap. 6 § strafflagen, vilket blivit av justitieombudsmannen avgivet, synes utskottet väl värt beaktande och angiva den riktning, i vilken en omarbetning av ifrågavarande stadganden bör företagas. Sålunda torde det allmänna rättsmedvetandet med nödvändighet påkalla, att straffpåföljd drabbar ägare av skog eller mark, vartill annan har nyttjanderätt, i händelse han, med kränkning av nyttjanderättshavarens rätt, å skogen eller marken vidtager åtgärd, som uti nämnda lagrum omförmäles. På grund av det nära samband, som måste finnas mellan de särskilda stadganden, som behandla brott av enahanda typ, finner utskottet, i likhet med justitieombudsmannen, följdriktigheten fordra, att, om ändring företages i det lagrum, vars bristande fullständighet närmast föranlett justitieombudsmannens framställning, jämväl åtskilliga andra paragrafer i 24 kap. strafflagen böra underkastas jämkning. Vid den granskning utskottet ägnat justitieombudsmannens framställda förslag har det emellertid syntts utskottet tveksamt, huruvida samtliga dess detaljbestämmelser äro så nöjaktigt avfattade med hänsyn till den rättsliga ställning, vilken tillkommer jordägaren, samt stå i sådant förhållande till strafflagens principer rörande egendomsbrott i övrigt, att detsamma kan av riksdagen godkännas. Enligt utskottets förmenande kunna erinringar i anmärkta avseenden riktas redan mot det föreslagna tillägget till 1 §.

Vid nu angivna förhållanden och då utskottet icke varit i tillfälle att ägna justitieombudsmannens framställning en så ingående prövning, att utskottet kunnat själv framlägga formulerade förslag till förändrad lydelse av ifrågavarande lagrum, synes det utskottet böra göras till före-

mål för vidare utredning, i vad mån en omarbetning av hela 24 kap. strafflagen kan vara erforderlig; och först sedan ett på grundvalen av en dylik omfattande undersökning utarbetat förslag blivit för riksdagen framlagt, lär en slutlig prövning av frågan böra vidtagas. Vid en sådan utredning — om vilken endast Kungl. Maj:t lämpligen kan föranstalta — torde därjämte böra komma under övertvägande, huruvida och i vilken omfattning det må vara lämpligt att bringa bestämmelserna i 24 kap. i större överensstämmelse med strafflagens stadganden rörande egendomsbrott, som hava avseende på andra än de i detta kapitel behandlade förmögenhetsrättigheter.

Utskottet hemställde, att riksdagen, med anledning av justitieombudsmannens förevarande framställning, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t föranstalta om utredning, i vad mån en omarbetning av 24 kap. strafflagen i den av justitieombudsmannen angivna riktning kan vara av behovet påkallad, samt för riksdagen framlägga det förslag till lag, vartill en dylik utredning må giva anledning.

I avgiven reservation förklarade tvenne medlemmar av utskottet sig hava ansett, att i motiveringen även bort framhållas, att vid det av utskottet förordade övertvägandet borde lämpligen komma under behandling den i vissa delar av riket mycket brännande frågan, att innehavare av rätt till husbehovsvirke från skog, som äges eller disponeras av annan, må kunna erhålla skydd gent emot en avverkning, vilken äventyrar eller omintetgör berörda förmåns uttagande ur skogen.

Båda kamrarna biföllo utskottets hemställan, andra kammaren jämväl det reservationsvis framförda tillägget till motiveringen.

Vid 1909 års riksdag väcktes i andra kammaren av herrar Lindhagen och Karlsson i Fjäl en motion, nr 114, vari hemställdes, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om framläggande av en lagstiftning, varigenom innehavare av rätt till husbehovsvirke från skog, som äges eller disponeras av annan, må kunna erhålla skydd gentemot en avverkning, vilken äventyrar eller omintetgör berörda förmåns uttagande ur skogen.

Motiveringen var i huvudsak densamma som i ovan återgivna reservation till lagutskottets utlåtande, nr 87, vid 1907 års riksdag.

Lagutskottet avstyrkte i sitt utlåtande nr 53 motionen och anförde därvid följande.

Den rätt till husbehovsvirke, som i förevarande motion avses, synes kunna förekomma i två väsentligen olika fall. I det ena har

skogsägaren upplåtit avverkningsrätt till sin skog till annan person och därvid förbehållit sig husbehovsvirke. Upplåtarens rätt till detta virke är alltså full äganderätt, begränsad genom avverkningsrätten. I det andra fallet åter avser rätten till husbehovsvirke befogenhet att från annans mark taga viss mängd virke. Denna rätt kan förekomma dels som en servitutsrätt, då dess tillgodonjutande förbundits med innehavet av en fastighet, och dels, där så ej är fallet, som nyttjanderätt, samt kan grunda sig antingen på förbehåll vid överlåtelse av äganderätten till den mark, varifrån virket skall tagas, eller ock på annat avtal. För varje fall är den till husbehovsskog berättigade genom avtalet skyddad i förhållande till medkontrahenten eller den, som med honom är lika förbunden. I förhållande åter till övriga rättsägande kan den till husbehovsskog berättigade, så vitt avtalet är skriftligen uppsatt, erhålla skydd genom inteckning jämlikt bestämmelserna i 39 och 55 §§ inteckningsförordningen. I fråga om vid försäljning förbehållna rättigheter gälla de särskilda stadganden till säljarens förmån, som omförmålas i 11 kap. 2 § jordabalken samt 48, 49 och 56 §§ inteckningsförordningen.

För den ifrågavarande husbehovsrättens formella bestånd synes alltså vara väl sörjt i vår lagstiftning. Återstår då frågan om utvägen för husbehovsrättsägaren att med tillhjälp av bestående lag göra sin rätt i materiellt avseende gällande.

Härutinnan framhålla motionärerna, att det skulle vara så gott som uteslutet för en rättsägare såväl att förhindra en skogsskövling, varigenom förmånen av husbehovsskog en lång tid framåt åsidosattes, som att kräva skadestånd, när genom en avverkning husbehovsvirket ej vidare kunde uttagas. Utskottet kan dock icke dela denna uppfattning. Med avseende å möjligheten att förhindra en husbehovsrättens bestånd verkligen äventyrande avverkning står det rättsinnehavaren alltid öppet att efter stämning till domstol få avverkningsförbud i erforderlig omfattning meddelat. Där så anses påkallat, bör interimistiskt avverkningsförbud kunna hos överexekutor utverkas enligt 147 § utsökningslagen. Har i strid mot avtalet avverkning ägt rum i den omfattning eller eljest på sådant sätt, att den förbehållna eller medgivna husbehovsrätten blivit trädd för nära, kan någon tvekan ej råda därom, att innehavaren av denna rätt enligt allmänna skadestandsregler är berättigad till skadeersättning.

Då under den förevarande frågans tidigare behandling inom riksdagen till stöd för den av motionärerna förfäktade mening, att i praxis rätten till husbehovsskog svårligen skulle kunna göras gällande, åberopats en av högsta domstolen den 21 mars 1905 meddelad dom (nytt juridiskt

arkiv, avd. 1, sid. 114), synes utskottet detta berott på en missuppfattning.

Åtta ledamöter av utskottet hade emellertid reserverat sig och yrkat, att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande, huruvida och i vad mån innehavare av rätt till husbehovsvirke från skog, som äges eller disponeras av annan, må kunna genom lagstiftning erhålla skydd gentemot en avverkning, som äventyrar eller omintetgör berörda förmåns uttagande ur skogen.

Två av nämnda reservanter hade särskilt motiverat sitt yrkande på följande sätt.

Utskottet har till en början lämnat en framställning av, hur avtal om nyttjanderätt och således även om husbehovsvirke kan enligt gällande lag formellt skyddas. Däremot har utskottet föga sysselsatt sig med den i motionen väckta sakfrågan, huruvida avtalad rätt till husbehovsvirke från en skog också innefattar rätt att förhindra en totalavverkning av skogen eller att erhålla skadestånd, när genom dylik avverkning förmånens uttagande ur skogen omintetgjorts.

Ett missförhållande är obestriddigen, att det ej finnes någon lag härom. Avgörandet beror av de olika domarnes subjektiva uppfattning, om vad härutinnan bör anses vara det juridiskt rätta. Det i en reservation till lagutskottets år 1907 avgivna betänkande i ämnet omnämnda hovrättsutslaget fränkänner uttryckligen innehavaren av husbehovsfång en dylik rätt. Den av utskottet åberopade domen av högsta domstolen pekar i viss mån indirekt i samma riktning. Därtill kommer, att enligt vad från olika håll uppgivits den allmänna meningen i skogstrakterna synes i allmänhet vara på det klara med, att en sådan rätt icke finnes.

Då denna sak i vissa trakter av vårt land har stor betydelse för en mängd små jordbrukare och torpare, synes det vara önskligt, att till skyddande av deras verkliga rätt tydlig lagstiftning därom kommer till stånd. En ytterligare anledning därtill ligger i svårigheten för att ej säga omöjligheten för alla dessa småbrukare att kunna bekosta och i övrigt komma i land med de invecklade och kostsamma rättsåtgärder, som med oviss utgång måste tillitas i varje föreliggande fall. En utredning av frågan är i alla händelser önskelig.

Första kammaren biföll utskottets yrkande, medan andra kammaren anslöt sig till reservationen. Frågan hade sålunda åter förfallit.

Motionären avser med sin framställning skapande av skydd för såväl avsöndringsägare som hemmansägare gentemot en avverkning, som äventyrar eller omintetgör deras respektive rättigheter till virke. Att ett

Bihug till senare riksdagens protokoll 1914. 13 saml. 4 avd. 8 häft. (Nr 8.) 3

missförhållande i detta avseende verkligen råder, har synts utskottet uppenbart, och det har också intygats vid liknande frågors föregående riksdagsbehandling och särskilt genom justitieombudsmannens ämbetsberättelse till 1908 års riksdag. Att frågan i hela dess vidd emellertid ej överlämnats till utredning genom det riksdagsbeslut, som blev en följd av justitieombudsmannens i nämnda ämbetsberättelse framlagda förslag till ändringar i 24 kap. strafflagen, framgår därav att det av andra kammaren bifallna yrkandet, att i motiveringen jämväl borde framhållas vikten av att rätten till husbehovsvirke från skog, som äges eller disponeras av annan, blir effektivt skyddad, avslogs av första kammaren, och att samma öde mötte en motion i enahanda syfte vid 1909 års riksdag.

Då det emellertid av den ovan återgivna historiken synes vara till fullo bestyrkt, att sådant skydd för sina kontraktsevenliga rättigheter, som andra kammaren två gånger påyrkat för skogsrättsinnehavare, icke kan sägas vara genom nuvarande bestämmelser i tillräckligt tydlig form givet, och då, såsom ovan nämnts, den av riksdagen år 1908 begärda utredningen icke torde omfatta frågan i hela dess vidd, synes det utskottet vara riktigast att låta även det spörsmål, som i förevarande motion bragts under riksdagens prövning, och som inom vissa delar av landet har stor betydelse såväl för hemmansägarna som för en mängd avsondrings- och lägenhetsinnehavare samt torpare, komma under utredning genom Kungl. Maj:ts försorg.

Angående det lämpligaste sättet för frågans ordnande har motionären antytt två olika möjligheter, antingen laga bestämmelser för fullt tryggade skogsrättigheter eller dessa rättigheters ersättande med särskilda skogsskiften. Utskottet har, då denna fråga är av rätt invecklad och grannliga beskaffenhet, ansett det riktigast, att en blivande utredning får full frihet att pröva sätten för undanröjande av nuvarande missförhållanden, vilka ej sällan äventyra en rationell skogsvård och därmed även viktiga enskilda och allmänna intressen.

I enlighet med innebörden av motionärens framställning får utskottet sålunda på grund av vad ovan anförts hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen ville anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes taga i övervägande, huruvida och i vad mån innehavare av rätt till husbehovsvirke från skog, som äges eller disponeras av annan, må kunna genom lagstiftning erhålla skydd gentemot en avverkning, som även-

tyrar eller omintetgör berörda förmåns uttagande ur skogen, och att nyttjanderättshavarens och skogsägarens ömsesidiga rättigheter och skyldigheter därigenom bliva på ett tydligare sätt i lag fastställda.

Stockholm den 30 juli 1914.

På utskottets vägnar:

W. BÄCKSTRÖM.

I förevarande ärendes slutbehandling hava inom utskottet deltagit: herrar Bäckström, Leksell, Rosenqvist*, Molin i Dombäcksmark, Andersson i Resebo, Holm*, Åkerlindh, Andersson i Gävle och Andersson i Raklösen.

---

* Icke närvarit vid utlåtandets justering.
